

Є. В. Ланченко,
аспірант, Білоцерківський національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1476-7133>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.23.82

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ "ІННОВАЦІЯ"

Е. Lanchenko,
Postgraduate student, Bila Tserkva National Agrarian University, Bila Tserkva, Ukraine

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE CONCEPT OF "INNOVATION"

Нині теорія інновацій є вкрай затребуваним та перспективним напрямом для досліджень в економічній науці, як в Україні, так і у світі. При цьому науковою значимістю як предмет дослідження мають як сучасні теорії інновацій, так і еволюція цього терміна в економічній теорії. На це є кілька причин.

По-перше, у більшості країн світу побудова ефективної національної інноваційної системи стає найважливішим напрямом державної політики.

По-друге, значними темпами продовжує розвиватись науково-технічний прогрес. З одного боку, змінюються економічні зв'язки та принципи взаємодії контрагентів в економіці, з іншого — змінюється сам технологічний уклад.

Встановлено, що у моделях економічного зростання з ендегенним НТП провідну роль відіграють знання працівників та здатність перетворити ці знання на актив — патент, ефективність використання якого залежить від поведінки працівників, що пояснюється стандартним неокласичним мотиваційним набором.

Важливою категорією для розуміння змісту поняття "інновація" є інноваційний процес під яким розуміємо процес комерціалізації винаходу, нових технологій, видів продукції та послуг у результаті науково-технічної інтелектуальної діяльності. Virізняють такі етапи інноваційних процесів: фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, конструкторські розробки, маркетинг, виробництво, збут.

Для встановлення значущості того чи іншого інноваційного продукту, виявлення ступеня його впливу на конкурентоспроможність бізнесу, а також для порівняльної кількісної та якісної оцінки важливе значення має класифікація інновацій за низкою основних ознак.

Отже, проведений аналіз різних підходів до оцінки теоретичних аспектів інноваційних процесів дозволяє вважати вірною позицію прибічників підходу, у якого інновація сприймається як результат, а не процес. Вважаємо, що під поняттям "інновація" потрібно розуміти продукт, отриманий в результаті інвестування людського, фінансового та інших видів капіталу у створення та реалізацію нововведень у галузі техніки, технології, організації праці та управління, заснованих на використанні досягнень науки та передового досвіду. Виділено властивості інновацій, а також розкрито сутність цього феномену, що виражається, по суті, у тому, що інновації, виконуючи відтворювальну, інвестиційну та стимулюючу функції, є неодмінною умовою існування конкурентоспроможного суб'єкта економіки, що забезпечує його подальший розвиток.

Nowadays, the theory of innovations is an extremely popular and promising direction for research in economic science, both in Ukraine and in the world. At the same time, both modern theories of innovation and the evolution of this term in economic theory have scientific significance as a subject of research. There are several reasons for this.

First, in most countries of the world, building an effective national innovation system is becoming the most important direction of state policy.

Secondly, scientific and technological progress continues to develop at a significant pace. On the one hand, economic ties and principles of interaction of counterparties in the economy are changing, on the other hand, the technological structure itself is changing.

It was established that in models of economic growth with endogenous NTP, the leading role is played by the knowledge of employees and the ability to turn this knowledge into an asset — a patent, the effectiveness of which depends on the behavior of employees, which is explained by the standard neoclassical motivational set.

An important category for understanding the meaning of the concept of "innovation" is the innovation process, by which we understand the process of commercialization of an invention, new technologies, types of products and services as a result of scientific and technical intellectual activity. The following stages of innovation processes are distinguished: fundamental research, applied research, design development, marketing, production, sales.

In order to establish the significance of this or that innovative product, to identify the degree of its impact on business competitiveness, as well as for comparative quantitative and qualitative assessment, it is important to classify innovations according to a number of main characteristics.

Therefore, the analysis of various approaches to the assessment of theoretical aspects of innovation processes allows us to consider the correct position of supporters of the approach in which innovation is perceived as a result, not a process. We believe that the concept of "innovation" should be understood as a product obtained as a result of investing human, financial and other types of capital in the creation and implementation of innovations in the field of engineering, technology, labor organization and management, based on the use of scientific achievements and best practices. The properties of innovations are highlighted, as well as the essence of this phenomenon is revealed, which is expressed, in fact, in the fact that innovations, performing reproductive, investment and stimulating functions, are an indispensable condition for the existence of a competitive entity of the economy, which ensures its further development.

Ключові слова: інновація, інноваційний процес, суб'єкт господарювання, науково-технічний прогрес, технологія.

Key words: innovation, innovation process, business entity, scientific and technical progress, technology.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Нині теорія інновацій є вкрай затребуваним та перспективним напрямом для досліджень в економічній науці, як в Україні, так і у світі. При цьому науковою значимістю як предмет дослідження мають як сучасні теорії інновацій, так і еволюція цього терміна в економічній теорії. На це є кілька причин.

По-перше, у більшості країн світу побудова ефективної національної інноваційної системи стає найважливішим напрямом державної політики. При цьому основним пріоритетом є встановлення монополій на високотехнологічні ланки ланцюжка цінності. Держави прагнуть створювати більш високу додану вартість у міжнародному поділі праці, і досягають вони цього за допомогою постійного відтворення інновацій в економіці.

Наслідуючи концепцію "діаманта" М. Портера, що відображає фактори національної конкурентоспроможності, необхідно відзначити, що інновації впливають на всі фактори конкурентної переваги. Інновації сприяють динамічній конкуренції між фірмами, впливають на галузеву структуру економіки та взаємозв'язки між галузями через можливість трансферу технологій, посилюють переваги, зумовлені факторними умовами виробництва, здатні впливати на споживчі переваги та навіть створювати нові ринки. Це по-перше.

По-друге, значними темпами продовжує розвиватись науково-технічний прогрес. З одного боку, змінюються

економічні зв'язки та принципи взаємодії контрагентів в економіці, з іншого — змінюється сам технологічний уклад. Роль технічного прогресу в економічному розвитку та причини впровадження технічних нововведень відображали в своїх дослідженнях класиками політичної економії. При цьому вони зясували глибинні причини впровадження технічних нововведень і показано вплив технічного прогресу на різні сторони економічного життя — поділ праці, відносний добробут, переваги в міжнародній торгівлі, темп економічного розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Серед вагомих наукових досліджень вчених у сфері формування та реалізації інноваційних проектів можна назвати праці: М. Ассінка, Ш. Бланкарта, Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, Т. Давілі, Ф. Даманпура, А. Дамодарана, А. Діксита, Дж. Еппінка, Дж. М. Кейнса, П. Кругмана, Л. Морріса, В. Парето, К. Рау, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, Дж. Стігліца, В. Танзі, С. Фішера, Дж. Хікса, Х. Ціммерманна. Проте, швидкоплинні зміни вимагають перегляду теоретико-методичних підходів до розуміння поняття "інновація".

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є розробка теоретичних підходів до трактування поняття "інновація".

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як зазначається в "Керівництві Осло": "з точки зору Шумпетера, "радикальні" інновації породжують великі руйнівні зміни, тоді як поетапні, "інкрементальні" інновації безперервно рухають процес змін" [1]. Власне, Й. Шумпетер і ввів поняття інновацій в економічну теорію.

Під інновацією у нього розуміється "здійснення нових комбінацій", що є наслідком особистої підприємницької активності що характеризується впровадження нового методу виробництва, технічного винаходу, способу комерційного використання існуючого товару, створення нового блага чи якості того чи іншого блага, освоєння нового ринку збуту, знаходження нового джерела сировини та організаційні нововведення [2].

Цікавим є аналіз інновацій у рамках неокласичної парадигми з точки зору їх визначення як неконкурентних благ. Неокласиками запропонували розуміння того, що нові технології в їхньому найпростішому розумінні розглядалися як інформація, яка поширюється досить вільно, як суспільне благо. Отже, у суб'єктів господарювання немає особливих складнощів з пошуком нових технічних рішень, які можна взяти із загальної системи ринку і, як вважав автор теорії ендogenous зростання К. Дж. Ерроу можна розвивати фірму, здійснюючи навчання у процесі з мінімальними інноваціями [3].

У Р. Солоу інновації (науково-технічний прогрес (НТП)) виступають екзогенним фактором економічного розвитку [4]. "Залишок Солоу" у вихідній моделі не є фактором виробництва, його розгляд лише дозволив врахувати якісні зміни капіталу та праці у процесі економічного зростання. Але насправді саме у структурі "залишку" є фактори економічного зростання, які можна пояснити дією інноваційного механізму економічного розвитку. Тому модель Солоу і дала простір подальших досліджень ролі науково-технічного прогресу у моделях з ендogenous НТП. У сучасних теоріях економічного зростання здійснювалася низка спроб ендogenousізувати науково-технічний прогрес.

Одна з перших моделей ендogenousного економічного зростання, в якій зовнішні ефекти НТП не виключаються — модель навчання в процесі діяльності, вперше розроблена К. Ерроу в 1962 році. Потім вона була відтворена Полом Ромером в 1986 році. Модель демонструє можливість постійного темпу приросту ВВП з урахуванням технічного прогресу, що виникає як наслідок навчання працівників у процесі діяльності. Результат цього процесу надається суб'єктом господарювання, як зовнішній ефект. Монопольне право на виробництво інновації, що є своєрідний проміжний продукт, який має його виробник: це право він отримує, купуючи патент на виробництво продукту у науково-дослідного сектора.

Як зазначає Ромер, у відсутності технологічних змін випуск на одиницю продукції перетворюється на постійну величину з нульовим економічним зростанням на душу населення [5]. Ромер представив рівноважну модель ендogenousних технологічних змін, які за його висловлюванням можуть призводити до того, що економічне зростання триватиме постійно, практично без обмежень.

Нові знання, що включаються в модель, постають як продукт досліджень, якому притаманна спадна віддача, на відміну від підходу Х. Узави.

Ці підходи дуже важливі нині, коли розуміється необхідність створення національних інноваційних систем, що передбачають перенесення частини витрат на створення нових знань на інститути державно-приватного партнерства, тобто у сфері суспільних благ. У той же час, розвивається практика відкритих інновацій, що розвиває конкурентні переваги фірм, які самостійно займаються розробками в умовах, коли нове технічне знання можна взяти з відкритих джерел як суспільне благо і коли велика можливість витоку розробки нової технології в у базис суспільства.

Вільне поширення знань між працівниками окреслюється ефект переливання чи поширення знань (spillover effect). Як зазначає Ромер, одночасно виникає ефект монополістичної конкуренції та переливу знань, що відповідає за процес поширення інновацій в економіці та їх подальшого впливу на економічне зростання [6].

Таким чином, у моделях економічного зростання з ендogenousним НТП провідну роль відіграють знання працівників та здатність перетворити ці знання на актив — патент, ефективність використання якого залежить від поведінки працівників, що пояснюється стандартним неокласичним мотиваційним набором.

Термін інновація було введено лише на початку ХХ століття. Однак це не означає, що раніше, до цього, не існувало явищ, які не можна було б назвати "нововведеннями" (інноваціями).

Інновації існує на протязі тривалого часу. Люди, які застосували кам'яні знаряддя, стріли та цибулю, освоїли землеробство, скотарство, ремесло, будівництво, створили державу, почали використовувати гроші, побудували релігійні системи — по суті, займалися тими чи іншими інноваціями, які своєю чергою змінювали суспільство та просуvalи його уперед. Відповідно, це було задовго до того, як сформувалася наука.

Як вважають науковці, що в 14-15 ст в Західній Європі почали поступово складатися інститути, які забезпечували джерела зростання та розвитку, тобто забезпечували інновації у торгівлі, технології та організації [7]. У той самий час спостерігалася автоматизація економічного життя, зростання незалежності економічних агентів і зміцнення приватної власності, що й послужило передумовами економічного зростання. С. В. Крива стверджує, що "інновації здійснювалися через розширення торгівлі та відкриття нових ресурсів, через скорочення витрат виробництва, через випуск нових продуктів, через створення нових форм організацій тощо". [8].

Однак, на думку вченого, технологічні інституційні зміни не дали поштовху до початкових змін, вони є лише основними причинами соціального та економічного розвитку.

Залізко В. Д. зазначає: "первісний імпульс був із розширенням ринків у зв'язку з зростанням населення та розвитком внутрішньої і до зовнішньої торгівлі" [9]. Слід зазначити, що розвиток комерційної діяльності, тобто розвиток торгівлі, було б неможливим без розвитку грошової та кредитної систем, а також змін у фінансовій системі.

Все це спричинило формування підприємств нового типу. Виникають економічні об'єднання, які ґрунтуються лише на ділових зв'язках, а не на родинних. Сімейна власність починає існувати окремо від власності підприємства. Таким чином, вони стають юридичними особами. З'являються елементи економіки суб'єкта господарювання — подвійний запис у бухгалтерії, оцінка активів — пасивів, баланс прибутків та збитків.

Нововведення є двигуном економічного зростання і руйнівником його стабільного становища, бо саме собою розвиток неможливий у рамках сформованих економічних реалій. Одним з перших на це явище звернув увагу видатний вчений М. Д. Кондратьєв, який побудував першу систематизовану концепцію довготривалих коливань в економіці, що отримали назву циклів. Тобто основу теорії інновацій лежить хвильова теорія вищезгаданого вченого.

Будь-яка економічна система відповідно до хвильової теорії характеризується альтернативою періодів спаду і підйомів у своєму розвитку. Викладаючи вчення про великі цикли кон'юнктури приблизно півстолітньої тривалості, він обґрунтував економічний зв'язок "підвищувальних" та "знижувальних" хвиль цих циклів з хвилями технічних винаходів та їх практичного використання: "перед початком підвищувальної хвилі кожного великого циклу, а іноді на самому її початку, спостерігаються значні зміни в основних умовах господарського життя суспільства. Ці зміни зазвичай виражаються (у тій чи іншій комбінації) у глибоких змінах техніки виробництва та обміну (яким у свою чергу передують значні технічні винаходи та відкриття)" [10]. Тобто він мав на увазі хвилі технологічних та економічних інновацій.

М.Д. Кондратьєв пов'язує ці хвилі з радикальними змінами в інших сферах життя суспільства: "періоди підвищувальних хвиль великих циклів, як правило, значно багатші за великі соціальні потрясіння і перевороти в житті суспільства (революції, війни), ніж періоди понижувальних хвиль" [11]. І ще: "отже, і війни, і соціальні потрясіння включаються до ритмічного процесу розвитку великих циклів і виявляються не вихідними силами цього розвитку, а формою його прояву. Але якщо виникнувши, вони, звісно, своєю чергою надають могутній вплив на темп і напрями економічної динаміки" [12].

Отже, можна дійти до висновку, що М.Д. Кондратьєвим закладено основи загальної теорії інновацій, що охоплює не лише технологію та економіку, а й соціально-політичну сферу, а також розкриває механізм взаємодії у різних сферах суспільства.

Шумпетер Й. підхопив та розвинув основні ідеї М.Д. Кондратьєва теоретичного підґрунтя інновацій. Незважаючи на те, що існує безліч трактувань терміна "інновація", всі вчені єдині в тому, що вперше термін "інновація" ввів у наукову практику саме Й.А. Шумпетер.

У працях багатьох учених зазвичай вказується, що перша згадка про інновації як про економічний термін Й. Шумпетер сформулював у своїй праці "Теорія економічного розвитку". Однак про інновації на той час не йшлося, а йшлося про "нові комбінації" змін у розвитку.

Він представляє економіку у вигляді своєрідного "кругообігу", який повторюється щороку. Порівнює

його із кровообігом в організмі людини. Подібно до змін, які відбуваються в кровообігу людини в міру зростання і старіння організму, в економіці теж відбуваються зміни. Однак Шумпетер все ж таки зазначає, що в кругообігу можуть відбуватися і деякі інші зміни. Ці зміни "відбуваються безперервно, виходять межі звичайних меж, змінюють первинний хід і неможливо зрозуміти з погляду "кругообігу" [13].

Незабаром після появи книг Шумпетера "Теорія економічного розвитку" і "Цикли ділової активності" його теорія інновацій була піддана критиці, і на деякі зауваження він не зміг дати адекватні відповіді. Зокрема, С. Коваль зазначав, що "Шумпетер практично не обговорює умови виникнення інновацій і не пояснює, чому рівномірний та безперервний приплив нововведень трансформується у циклічний процес економічної динаміки" [14]. Шумпетер справді просто трактує перетворення нового знання в інновації як результат діяльності невеликої кількості виключно обдарованих підприємців із видатним інтелектом та діловою енергією. Це не повністю узгоджується з постійно акцентованою ним внутрішньою причинністю економічного прогресу.

Слід зазначити, що протягом трьох десятиліть проблематика інновацій залишалася осторонь. Теоретичне нововведення Шумпетера лише формувалося і дозрівало і швидко знайшло визнання у економічному середовищі. Надалі його концепція була розвинена іншими вченими.

Теоретичне обґрунтування важливості застосування нововведень було зроблено англійським дослідником Дж.А. Гобсоном. За його висловлюванням, справжня сила підприємця пов'язана зі здатністю вишукувати нові ринки, виробляти нові товари та відкривати нові способи виготовлення товарів. Таке виробництво він називав "сферою прогресуючої промисловості". Тобто можна сказати, що і Гобсон і Шумпетер дотримувалися однієї точки зору на поняття "підприємець".

Не можна не відзначити подальшого розвитку поглядів Й. Шумпетера Ф. Валенти з Чехословаччини. У 1969 р. побачила світ його книга "Творча активність — інновації — ефект", де Валента визначає інновацію як "зміна у початковій структурі виробничого організму, тобто як перехід його внутрішньої структури до нового стану". Таким чином, відповідно до наведеного визначення інновації можуть стосуватися технології, продукції, засобів праці та предметів праці, кваліфікаційної та професійної структури робочої сили, самої організації загалом.

Концепція Й. Шумпетера була розвинена та іншими вченими, зокрема провідним американським фахівцем із проблем управління П. Друкером. У своїй книзі "Інновації та підприємництво" він зазначає: "нововведення — це особливий інструмент підприємців, засіб, за допомогою якого вони використовують зміни, як шанс здійснити новий вид бізнесу чи послуг" [15]. Отже, якщо Шумпетер теоретично обґрунтував важливість нововведень для фірмового суперництва, тобто для ринкової конкуренції, Друкер прямо вказує на важливість нововведень для розвитку бізнесу. Він вважає, що інновація — не технічне, а економічне поняття, що передбачає зміни на всіх рівнях менеджменту. На його думку, інноваційна діяльність практично зосереджується лише на питаннях

управління виробництвом та збутом, тобто по суті обмежена економічними аспектами, водночас освоєння нововведень має визначальне значення для економічного зростання.

Американський учений Б. Твісс дає наступне визначення: "інновація — це технічна, виробнича та маркетингова діяльність, спрямована на комерційне використання нового (чи покращеного) продукту чи перше комерційне використання нового (чи удосконаленого) виробничого процесу чи устаткування". Таким чином, дослідник трактує інновацію як постійну діяльність підприємств, в результаті якої винахід чи ідея набувають економічного змісту.

У сучасній економічній літературі немає однозначного тлумачення терміна "інновація". Існують різні трактування цього поняття. Під інновацією розуміють певну цільову зміну, що веде до підвищення ефективності діяльності організації. Розглянуте вище поняття, яке сформулював Й. Шумпетер можна віднести до даного напрямку розуміння терміна "інновація", тому що під нею він мав на увазі будь-які зміни, пов'язані з використанням нових або вдосконалених рішень і в техніці, і технології, а так само в організації виробництва, постачання і т.д. У тлумачному словнику Коллінза інновація визначається як "здійснення змін шляхом впровадження чогось нового", тобто це поняття ґрунтується на висловлюваннях Й. Шумпетера.

Деякі автори визначають інновацію як процес, дію (Ф. Валента, Ф. Ніксон, Л. Волдачек), інші пропонують розглядати її як об'єкт чи результат науково-дослідницької діяльності, реалізований у вигляді кінцевого продукту чи технології. (Ш. Гохберг та ін.)

Розрізняють поняття "нововведення" та "інновація". Нововведення — це нове рішення, ідея, розробка, результат науково-дослідної чи творчої діяльності. Нововведення, реалізоване новим виробом, технологією, тобто комерціалізоване, стає інновацією. Нове технічне рішення називають також винаходом. Проте Корнук О. В. прирівнюють термін "інновація" до понять нововведення, або нововведення, посилаючись на іноземні словники [16]. У той самий час Богашко О. Л. відносить ці поняття до двох різних категорій [17]. Нововведення, на його думку, це процес реалізації, запровадження нововведення.

У західній літературі є два підходи до визначення інновації: широкий і вузький. При широкому підході до інновації — це всілякі зміни; впровадження нових чи вдосконалених рішень у техніку, організацію, процес постачання та збуту, суспільне життя тощо. д. Основоположником вчення про інновації вважається Й. Шумпетер. Його підхід до трактування інновацій вважається класичним. Й. Шумпетер визначав інновацію як "непостійне проведення нових комбінацій", у таких випадках:

- впровадження нового товару, тобто товару, з яким споживачі ще не знайомі, або нового різновиду певного товару;

- використання нового способу виробництва, тобто способу, що ще не був задіяний у виробництві;

- відкриття нового ринку, тобто ринку, на якому дана галузь промисловості даної країни раніше не була присутня, незалежно від того, чи існував до цього цей ринок чи його не було;

- оволодіння новим джерелом сировини чи напівфабрикатів і цього разу незалежно від цього, існувало вже це джерело чи він щойно було створено [18].

З цього визначення випливає технічний, економічний та організаційний характер інновації. На думку Шумпетера, предметом інновації можуть бути продукт, виробничий процес, а також організація за умови, що вони є новими і впроваджені. У сучасному трактуванні таке визначення можна сформулювати в такий спосіб. Інновація — це перше практичне застосування нового науково-технічного, технологічного, організаційно-економічного, виробничого чи іншого рішення.

Важливою категорією для розуміння змісту поняття "інновація" є інноваційний процес під яким розуміємо процес комерціалізації винаходу, нових технологій, видів продукції та послуг у результаті науково-технічної інтелектуальної діяльності. Virізняють такі етапи інноваційних процесів: фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, конструкторські розробки, маркетинг, виробництво, збут.

Комплексний характер інноваційного процесу, різноманітність сфер, областей та способів використання інновацій зумовлюють різноманітність методів управлінського впливу. Для ефективного управління інноваційною діяльністю, правильного вибору способів та засобів керуючого впливу необхідно ретельне та детальніше вивчення інновацій.

Інноваційний процес охоплює всю послідовність перетворення наукового знання, наукових ідей, відкриттів і винаходів у конкретне втілення, комерційно освоєний (впроваджений на ринку) новий продукт або удосконалений технологічний процес, використаний у практичній діяльності.

У межах суб'єкта господарювання під інноваційним процесом у найзагальнішому вигляді розуміється діяльність цієї фірми, що з отриманням теоретичних знань, їх практичним застосуванням до створення нового товару та її комерційної реалізації.

Для встановлення значущості того чи іншого інноваційного продукту, виявлення ступеня його впливу на конкурентоспроможність бізнесу, а також для порівняльної кількісної та якісної оцінки важливе значення має класифікація інновацій за низкою основних ознак.

ВИСНОВКИ

Отже, проведений аналіз різних підходів до оцінки теоретичних аспектів інноваційних процесів дозволяє вважати вірною позицію прибічників підходу, у якого інновація сприймається як результат, а не процес. Вважаємо, що під поняттям "інновація" потрібно розуміти продукт, отриманий в результаті інвестування людського, фінансового та інших видів капіталу у створення та реалізацію нововведень у галузі техніки, технології, організації праці та управління, заснованих на використанні досягнень науки та передового досвіду. Виділено властивості інновацій, а також розкрито сутність цього феномену, що виражається, по суті, у тому, що інновації, виконуючи відтворювальну, інвестиційну та стимулюючу функції, є неодмінною умовою існування конкурентоспроможного суб'єкта економіки, що забезпечує його подальший розвиток.

Література:

1. Керівництво (рекомендації) Осло 2018. Керівні принципи збору, звітності та використання даних про інновації, 4 видання /OECD та Євростат. 4-те вид. 300 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982. С. 53.
3. Arrow, Kenneth J., The Economic Implications of Learning by Doing, Rev. Econ. Studies 29 (June. 1962): 155—73
4. Solow R. M., A Contribution to the Theory of Economic Growth. Quarterly Journal of Economics. 1956. No.70. P. 65—94.
5. Romer P. M. Endogenous Technological Change. Journal of Political Economy. 1990. Vol.98, № 5. P. 71—102.
6. Romer P. M. Human Capital And Growth: Theory and Evidence. NBER Working paper. 1989. №3173. P. 34—89.
7. Карюк В. І. Удосконалення наукових підходів до поняття "інновація" Економіка та держава. 2012. № 4. С. 87—89.
8. Крива С. В. Основні підходи до визначення економічної сутності категорії "інновація". Інвестиції: практика та досвід. 2010. №20. С. 15—18.
9. Залізко В. Д., Махін'юк Р. Г. До питання про визначення економічної суті поняття "інновація". Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. 2012. Вип. 6. С. 22—24.
10. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры. Вопросы конъюнктуры. 1925. Выпуск 1. Т. I. С. 28—79.
11. Кондратьев Н. Д. Избранные сочинения. М.: Экономика, 1993. 390 с.
12. Кондратьев Н. Д. Большие циклы экономической конъюнктуры. Доклад в Институте экономики 6 февраля 1926 г. Проблемы экономической динамики. М.: Экономика, 1989. С. 172—226.
13. Палюх М. С., Хомин І. П. Аналіз причин кризового стану аграрного сектора України у світлі методології Йозефа Алоїза Шумпетера. Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. 2011. Вип. 579—580. С. 104—107.
14. Пантелеєв В. П. Використання ідей Й. А. Шумпетера в сучасній теорії контролю. Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. 2011. Вип. 579—580. С. 73—76.
15. Друкер Р. Бизнес и инновации. М.: ИД "Вильямс". 2007. 430 с.
16. Корнух О. В. Необхідність розмежування категорій "інновація" та "інновація підприємства". Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 24. С. 31—37.
17. Богашко О. Л. Економічний зміст поняття "інновація" у науці, техніці, технологіях та організаціях. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2013. Вип. 3. С. 11—15.
18. Топішко І. І. Яку модель соціально-економічного розвитку розбудувати Україні? А. Сміт, Д. Рікардо, М. Фрідман... чи Ф. Ліст, Й. Шумпетер, Е. Райнерт? Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Економіка. 2017. № 5. С. 4—15.
2. Shumpeter, J. (1982), Teoriya ekonomicheskoho razvytiya [Theory of economic development], Prohress, Moscow, Russia.
3. Arrow, K.J. (1962), "The Economic Implications of Learning by Doing", Rev. Econ. Studies, vol. 29, pp. 155—73.
4. Solow, R.M. (1956), "Contribution to the Theory of Economic Growth", Quarterly Journal of Economics, vol. 70, pp. 65—94.
5. Romer, P.M. (1990), "Endogenous Technological Change", Journal of Political Economy, vol. 98, no. 5, pp. 71—102.
6. Romer, P.M. (1989), "Human Capital And Growth: Theory and Evidence", NBER Working paper, vol. 3173, pp. 34—89.
7. Kariuk, V.I. (2012), "Improvement of scientific approaches to the concept of "innovation"", Ekonomika ta derzhava, vol. 4, pp. 87—89.
8. Kryva, S.V. (2010), "Basic approaches to determining the economic essence of the category "innovation"", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 20, pp. 15—18.
9. Zalitzko, V.D. and Makhin'ko R.H. (2012), "Regarding the question of defining the economic essence of the concept of "innovation"", Visnyk Kam'ianets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Ekonomichni nauky, vol. 6, pp. 22—24.
10. Kondrat'ev, N.D. (1925), "Big cycles of conjuncture. Market questions", Voprosy kon'iunktury, vol. 1, no. 1, pp. 28—79.
11. Kondrat'ev, N.D. (1993), Izbrannyye sochyneniya [Selected works], Ekonomika, Moscow, Russia.
12. Kondrat'ev, N.D. (1989), "Large business cycles", Problemy ekonomicheskoy dynamiki [Problems of economic dynamics], Ekonomika, Moscow, Russia, pp. 172—226.
13. Paliukh, M.S. and Khomyn, I.P. (2011), "Analysis of the causes of the crisis state of the agricultural sector of Ukraine in the light of Joseph Alois Schumpeter's methodology", Naukovyj visnyk Chernivets'koho universytetu. Ekonomika, vol. 79—580, pp. 104—107.
14. Panteleev, V.P. (2011), "Use of Y.A. Schumpeter's ideas in modern control theory", Naukovyj visnyk Chernivets'koho universytetu. Ekonomika, vol. 579—580, pp. 73—76.
15. Druker, R. (2007), Byznys y innovatsyy [Business and innovation], YD "Vyl'iams", Moscow, Russia.
16. Kornuch, O. (2013), "The need for differentiation of categories of "innovation" and "innovation enterprise"", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 24, pp. 31—37.
17. Bohashko, O.L. (2013), "The economic meaning of the concept of "innovation" in science, technology, technologies and organizations", Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky, vol. 3, pp. 11—15.
18. Topishko, I.I. (2017), "What model of socio-economic development should be developed in Ukraine? A. Smith, D. Ricardo, M. Friedman... or F. List, J. Schumpeter, E. Reinert?", Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia". Seriya: Ekonomika, vol. 5, pp. 4—15.

References:

1. OECD (2018), Kerivni pryntsyipy zboru, zvitnosti ta vykorystannia danykh pro innovatsii [Guidelines for the collection, reporting and use of innovation data], OECD ta Yevrostat, Oslo, Norway.

Стаття надійшла до редакції 24.11.2022 р.